

Stj. Av. Burak ÜÇÜNCÜ

Günahların Para Biriminden Yatırım Aracına: Hukuki Olarak Bitcoin ve Kriptoparalar

1- Giriş: Paranın Tanımı

Para, toplumların üzerinde mutabakata vardığı değişim araçlarıdır.¹ Bir şeyin para olarak kabul edilmesinin kıstası, maddesel kıymetinin dışında toplumun kabulüne bağlıdır. İnsanlar banknotları ve madeni paraları kullanmadan önce çeşitli materyallerle (tuz, tütün, deri, hayvan başı²) birlikte altın ve gümüş gibi bazı kıymetli madenleri de para olarak kullandılar³. Şimdilerde 21. yüzyıl toplumları olarak, banknot adını verdiğimiz, maddi herhangi bir değeri olmayan ancak ayırt edici niteliklere (bandrol türevi güvenlik önlemleri, miktar, seri numara ve sair) sahip, devletlerin kontrol ve garantisinde kağıtlara basılan paralar kullanılmaktadır. Dolayısıyla herhangi bir aracın para olarak tedavül görebilmesi toplumların o aracın değişime uygun olduğu inancıyla, üzerinde mutabakata varması ile mümkün olabilmektedir. Örneğin, su satıcısının bir lira karşılığında pet şişe suyu satmasının sebebi, almış olduğu bir lira ile başka bir mal veya hizmet satın alabileceğine olan inancıdır. Satıcıya verilen para, toplumun üzerinde mutabık olduğu koşulları taşıyor ise (sahte veya yırtık ise) satıcı bu parayı kabul etmeyip karşılığında suyu satmayacaktır. Çünkü parayı para olarak kabul etmemizi sağlayan nitelikleri taşımayan banknotun

1 Bkz; **BOZKURT YÜKSEL**, s.175, **ÇARKACIOĞLU** s. 1 vd., **USTA/DOĞANTEKİN** s. 23-24, **BIRCH** s. 24-26

2 **DÜLGER**, s.4

3 **BOZKURT YÜKSEL**, s. 175

(veya madeni paranın) tedavül yeteneği yoktur. Satıcı sizden aldığı sahte para ile başka bir mal veya hizmet satın alamaz.

2- Bitcoin ve Kriptoparalar

a. Tanım

Kriptopara kavramı şifreleme anlamına gelen kriptografiye dayanmakla birlikte, kriptografi terimi köken olarak Yunanca gizli anlamına gelen *kryptos* ve yazmak anlamına gelen *graphien* kelimelerinden türetilmiştir.⁴ Bitcoin; herhangi bir otorite, devlet, resmi kuruluş veya merkez bankası ile ilgisi olmayan ilk dijital kriptoparadır. İlk olarak Bitcoin, Kasım 2008 yılında kimliği henüz bilinmeyen Satoshi Nakamoto⁵ tarafından yayınlanan bir makale⁶ ile ortaya çıkmıştır. Ardından 3 Ocak 2009 tarihinde ilk Bitcoin transferi ile ağ herkese açık hale getirilmiştir⁷.

Bitcoin, küçük birimlere bölünebilmektedir. Bitcoin'in yüz milyonda biri "satoshi" olarak adlandırılır. Dolayısıyla yüz milyon satoshi, bir Bitcoin olarak tedavül görür.

Bitcoin yapısı itibariyle açık kaynak kodlu⁸ bir yazılımdır. Kamuya açık halde bulunan Bitcoin yazılımının kaynak kodları, başka yazılımcılar tarafından geliştirilerek yeni kriptoparalar üretilmiştir. Bu kriptoparalara "alternative coin" kısaltması olan *altcoin* ismi verilmektedir. 2018 yılı itibariyle 1465 adet⁹ (Bitcoin dahil) altcoin bulunmaktadır. Kriptoparaların toplam pazar hacmi 554 milyar dolar olmakla birlikte, bu hacmin %34.8'ini Bitcoin domine ederek tek başına 193 milyar dolarlık hacmi bulunmaktadır¹⁰.

Yukarıda yaptığımız para tanımından hareketle, Bitcoin'in bir alım gücü olması, geleneksel para da olduğu gibi insanların Bitcoin'in bir değişim aracı olduğuna ilişkin ortak değer algısından, inancından kaynaklanmaktadır. Bir yazılımın para birimi olarak tedavül görmesi, beraberinde yüksek değerlere sahip olması hususu çok kolay anlaşılabilir. Ancak Ekonomist Milton Friedman'ın para kavramına ilişkin *Yap Adası* analogisi, Bitcoin'in nasıl para birimi olarak kabul edilebildiğini yalın bir dille açıklamaktadır.

Yap Adası

"Yap, Güney Pasifik okyanusunda yer alan dört adadan oluşan bir ulustur. Adalarda bizim alışkın olduğumuz paranın yerini alabilecek altın, gümüş veya diğer farklı bir maden bulunmaz. Bu sebeple bizlerin bir değer değişim aracı olarak gördüğümüz değerli metallerin yerine Yap sakinleri taşları kullanır. Yap sakinleri birkaç yüzyıl öncesinde kendilerinden yaklaşık 400 kilometre

4 USTA/DOĞANTEKİN s. 41

5 Bitcoin'in geliştiricisi Satoshi Nakamoto'nun gerçek kimliğine ilişkin birçok iddia bulunmasına rağmen kim olduğuna ilişkin kanıtlanmış bir veri yoktur. Bir kişi veya grup olduğu düşünülmektedir.

6 NAKAMOTO, Satoshi; Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System; <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf> (Erişim: 22.01.2018)

7 İlk Bitcoin transferi 50 BTC olarak gerçekleştirilmiştir. (<https://blockchain.info/tx/4a5e1e4baab89f3a32518a88c31bc87f618f76673e2cc77ab2127b7afdeda33b> Erişim: 10.01.2018)

8 Açık kaynak kodlu yazılım, kaynak kodları herkese açık olan yazılımdır. Bunun anlamı, onun üzerinde herhangi bir değişiklik yaparak kendi sürümünüzü meydana getirebileceğinizdir. (https://www.chip.com.tr/haber/acik-kaynak-kod-nedir-size-de-gerekli-mi_38478.html Erişim: 22.01.2018)

9 <https://coinmarketcap.com> Erişim: 22.01.2018

10 <https://coinmarketcap.com> Erişim: 22.01.2018

---

uzaklıktaki başka bir ada grubunda özel bir kireçtaşı keşfederler. Bu kireçtaşı Yap adalarında bulunmadığı için kaynak oldukça kısıtlıdır.

Zaman içinde ada şefleri bu uzak adalara seferler düzenleyerek madenlerden kireç taşı çıkartarak beraberlerinde geriye diskler şeklinde yeni taşlar getirirler. Bu diskler bazıları 5-10 santim bazıları ise 3,5 metreye varan genişlikte farklı büyüklüklerde ve ağırlıklara sahiptir. Başarılı bir sefer sonunda şef büyük taşları ve küçük taşların yüzde 40'ına kendisi el koyar. Geri kalanlar ise sefere katılanlar arasında paylaşılır. Böylece uzun süre yaşayan bir şefin evinin dışında pek çok büyük taş birikir. Adada bir şef alışveriş yapmak veya bir komşusuna hediye vermek istediğinde bu taşların taşınamayacak kadar büyük olduğunu fark ederler ama kimse bunu sorun haline getirmez. Şef taşın yeni sahibini ilan eder ve artık herkes taşın yeni sahibinin kim olduğunu bilir. Bu tüm ticari işlemler sürecinde bu şekilde işler ve şefler arasında taşların yeri değişmeden sürekli olarak kime ait olduğunun bilgisi dolaşır durur. Herkes mutludur. Yap adalarında para hafıza olmuştur. Ada sakinleri taşların kime ait olduğunu unutmadığı sürece sistem mükemmel şekilde işler.

Sistem o kadar iyi çalışmaktadır ki taşların nerede olduğunu kimse bilmese bile (taşlar kaybolduysa bile) işlemeye devam eder. Hatta zaman zaman taşlar madenlerden çıkartıldıktan sonra adaya geri dönüş yolunda gemiler bir fırtınaya yakalanır ve batarsa doğal olarak taşlar da denizin dibini boylamaktadır. Ancak adaya geri döndüklerinde şef taşın yerini herkese söyler. Taş kıyıda 5-10 kilometre ötede denizin dibinde durmaktadır. Herkes şefe güvendiği için bu kabul görür ve şef bu taşı bir alışverişte kullandığında kabile bu durumu kabul ettiği için sorun oluşmaz. Denizin dibindeki taşın artık yeni bir sahibi olur. Taşlar hiçbir yere gitmediği için ortada hiçbir sorun yoktur. Herkes ortak bir değer üstünde fikir birliğine varmıştır. Friedman'ın hikâyesinde vurguladığı nokta şudur: Gerçekten bir taşın söylenen yerde olup olmaması önemli değildir. Eğer herkes ortak bir fikirde karar birliğine varıyorsa buna para denir. (USTA/DOĞANTEKİN s.58-59)". Nitekim özünde bir yazılımdan ibaret olan Bitcoin'in bir değeri temsil etmesi ve binlerce dolar kıymetle tedavül görmesi hususu Yap Adası analogisinde olduğu gibi fiziki anlamda mevcut olmasa dahi (ki mevcut değildir) insanların Bitcoin'in bir değişim aracı olduğu inancından kaynaklanmaktadır.

b. Bitcoin Arzı, Teknolojik ve Ekonomik Boyutu

Bitcoin arzı, geliştiricisi Satoshi Nakamoto tarafından değerini korumak amacıyla ve enflasyon¹¹ riskine karşı 21 milyon BTC ile sınırlandırılmıştır. Hedeflenen toplam arzın yaklaşık %80'i tamamlanmış¹² ve kalan %20'lik arzın 2140 yılında tamamlanması beklenmektedir¹³.

Devletler para arzıyla ve kısıtlamasıyla bankadaki paranın değerini etkileyecek (enflasyon ve deflasyon) mali kararlar alabilirler. Oysa, Bitcoin arzı üzerinde banka ve devletlerin etkisi yoktur. (ÇARKACIOĞLU, s.16)

---

11 Enflasyon, fiyatlar genel seviyesindeki sürekli artış eğilimidir. (Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Terimler Sözlüğü, <http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TCMB+TR/TCMB+TR/Bottom+Menu/Banka-Hakkında/Egitim-Akademik/Terimler+Sozlugu/SozLuk#73> **Erişim:** 22.01.2018)

12 <https://coinmarketcap.com/currencies/bitcoin/> (**Erişim:** 22.01.2018)

13 https://www.reddit.com/r/Bitcoin/comments/5qnw5h/when_will_we_reach_the_21_millions_bitcoin_cap/ (**Erişim:** 22.01.2018)

Bitcoin, madencilik (*mining*) denilen bir sistem sayesinde üretilmekte ve para transferleri de madencilik faaliyeti sonucunda gerçekleşmektedir. Madencilik yaparak Bitcoin transferlerini dolayısıyla Bitcoin üretimini sağlayan kişilere (aslında bilgisayarlara) madenci (*miner*) denmektedir. Bir alıcıdan diğer bir alıcıya Bitcoin transferi gerçekleştirirken ortaya çıkan matematiksel problemin çözümü için madenciler yarışmakta, bu yarış sonucunda problemin çözümünü ilk bulan madenci (aslında bilgisayar) ödülü kazanmaktadır. Kazanılan bu ödül Bitcoin'dir. Bu ödül yaklaşık her 4 yılda bir yarıya inmektedir. Ağ ilk kurulduğunda her madenciye verilen ödül 50 BTC iken, 9 Temmuz 2016'dan itibaren 12,5 BTC olmuştur¹⁴. Böylelikle madenciler vasıtasıyla üretim gerçekleşerek Bitcoin arzı sağlanmış olmaktadır. Bitcoin'in tasarımı sayesinde 21 milyon adetli sınırlı para arzı ancak madenciler tarafından yapılan işlemler sonrası elde edilebilmekte ve dışarıdan hiçbir şekilde ağa para arzı sağlanamamaktadır. Fakat geleneksel kağıt banknotlarda, merkez bankaları tarafından istendiğinde ek para arzı sağlanabilmektedir¹⁵.

Ulusal merkez bankaları aracılığıyla ihraç edilen geleneksel paralara rağmen, Bitcoin herhangi bir merkez bankası veya otorite tarafından arz edilmemektedir. Geleneksel paralarda elektronik transfer sağlanırken bir aracı kurum gerekmemekte, yapılan işlemler tek bir merkezden yürütülmektedir. Ancak Bitcoin ve sahip olduğu Blockchain¹⁶ (blok-zincir) teknolojisi, tek bir merkez kavramının dışına çıkarak transfere ilişkin tüm veriyi dağıtık olarak kendi ağına dahil olan bütün bilgisayarlarda tutmaktadır. Bu anlamda Bitcoin, adem-i merkeziyetçi (*decentralized*) yapısı ve bu yapının tamamen kriptografik yöntemlerle sağlanması sayesinde finansal bir devrim niteliğindedir.

Bitcoin, sahip olduğu Blockchain teknolojisi ile kriptografi kullanarak para transferi yapan kişilerin kimliğini gizli tutmaktadır. Cüzdan (*wallet*) olarak adlandırılan rakam ve harflerden oluşan karışık dizelerde (geleneksel bankacılık sistemlerindeki hesap numarasına benzer¹⁷) tutulan Bitcoinler, transfer edilmek istendiğinde bir başka cüzdana gönderilebilmektedir. Yapılan transferlerin tamamına ilişkin bir kayıt tutulmakta ve bu kayıtlar kamuya açık bir şekilde paylaşılmaktadır. Bu haliyle Bitcoin'in sağladığı gizlilik ve anonimlik ancak belirli bir seviyededir. Bitcoin cüzdan adresini bildiğiniz bir kişinin kayıt defterinde (blockchain) tutulmuş, Bitcoin'in kurulduğu ilk günden şu ana kadar ki tüm transferlerini miktarlarıyla görebilmek mümkündür. Bitcoin transfer kayıtları aleni olduğundan bu anlamda kullanıcılara bir şeffaflık sağlamaktadır. Örneğin, tarihte yapılmış ilk Bitcoin transferi 50 BTC (Yaklaşık 591.375 dolar¹⁸) olarak gerçekleşmiştir¹⁹ ve bu veri/veriler herkes tarafından görülebilmektedir.

Geleneksel bankacılık sisteminde tek bir merkez aracı olarak kabul edilmesine rağmen Bitcoin'de veriler dünyanın her yerinde madencilerin bilgisayarlarında dağıtık olarak

14 USTA/DOĞANTEKİN, s. 82

15 ÇARKACIOĞLU, s.13

16 Blockchain teknolojisi ve teknik prensiplerinin son kullanıcı tarafından anlaşılması oldukça güçtür. Fakat konuya ilişkin teknik anlatım için <https://anders.com/blockchain/> (Erişim: 22.01.2018) adresinde yer alan video izlenebilmektedir.

17 ÇARKACIOĞLU, s.12

18 20.01.2018 tarihli BTC/USD kuru dikkate alınarak hesaplanmıştır. (<https://coinmarketcap.com/> Erişim: 20.01.2018)

19 <https://blockchain.info/tx/4a5e1e4baab89f3a32518a88c31bc87f618f76673e2cc77ab2127b7afdeda33b> (Erişim: 10.01.2018)

tutulmaktadır. Bu husus Bitcoin'i, veri güvenliği anlamında sahip olduğu kriptografi ve verilerin tek bir merkezde değil küresel olarak birden çok bilgisayar üzerinde tutuluyor olması ile olası siber saldırılara karşı daha güvenli hale getirmektedir. Örneğin, bir avukat, adliyede harç ödemesini banka kartı ile ödemek istemektedir. Fakat banka sisteminde meydana gelen anlık bir problemten dolayı POS cihazının²⁰ ödeme alamaması ile işlemin aksaması mümkündür. Çünkü geleneksel anlamda hizmet sağlayan bankalar, sahip olduğu tek bir merkezden işlemler yapmakta ve bütün veriyi bu merkezde tutmaktadır. Bu merkezde meydana gelen problemler (teknik arıza, siber saldırı ve sair) anlık olarak bankaya ilişkin herhangi bir işlem yapmak isteyen tüm kullanıcıları etkilemektedir. Fakat Bitcoin'de durum tam tersidir. Küresel bir madencilik ağı söz konusu olduğundan Türkiye'de Bitcoin ile işlem yapmak isteyen bir kimse, Türkiye'de yer alan madencilerin bilgisayarlarında bir problem olduğunda ve hatta burada hiç madenci bulunmasa dahi dünyanın diğer ülkelerinde yer alan madenciler sayesinde herhangi bir aksaklık yaşamadan para transferi sağlayabilecektir. Dolayısıyla Bitcoin'e hiçbir hükümet yetkilisi el koyamaz²¹, para transferlerinin engellenmesi teorik olarak mümkün olmakla birlikte neredeyse imkânsızdır. Geleneksel bankalarda tek bir merkezde tutulan veriler, merkezdeki sunucu arızalandığında veya siber saldırılara²² maruz kaldığında sistemin tamamı risk altına girmektedir²³.

Bitcoin, herhangi bir kuruma, kişiye veya şirkete bağlı değildir. Merkezi veya temsilcisi yoktur. Dolayısıyla değeri pazardaki arz ve talebe göre değişmekle birlikte, kullanıcı davranışları, bilinirlik, yaygınlık ve güven gibi unsurlar değerine etki etmektedir²⁴. Bitcoin alım-satım işlemi yapan borsalar veya cüzdanında Bitcoin bulunan (madencilik yaparak elde etmiş veya bir başka kullanıcıdan transfer almış) kişilerden temin edilebilmektedir. Türkiye'de Bitcoin alım satımı yapan 4 büyük borsa bulunmaktadır²⁵.

Bitcoin fiyatları, merkezless ve yalnızca bireylerin oluşturduğu bir yapıya sahip olduğu için oldukça oynak ve speküle edilebilir olduğu gerekçesiyle eleştirilmektedir. Ancak kullanım sayısı arttıkça, pazar hacminin büyümesi itibarıyla speküle edilemez hale geleceğine ilişkin görüşler mevcuttur²⁶.

20 POS, kelime anlamı ile satış/service noktası demektir. Mal veya hizmet satın alan kişi kredi kartını POS cihazına takmak sureti ile de ödeme yapabilir. Bir kredi kartı POS cihazına takıldığında, karttaki bilgiler okunur, alıcının banka hesabı ile bağlantı sağlanır ve alıcının hesabına ürün veya hizmetin bedelinin satıcının hesabına ödenmesi bildirilmiş olur. Alıcının hesabından satıcının hesabına para aktarılması kart şirketi ile üye işyeri sahibi arasındaki sözleşmeye göre gerçekleşir. (BOZKURT YÜKSEL, s.177)

21 ÇARKACIOĞLU, s.12

22 Bankaların uğradığı siber saldırılar sonucu sistemlerin kitlenerek bankacılık sistemlerine erişimin engellendiğine ilişkin çok sayıda haber bulunmaktadır. **Bkz:** <http://www.hurriyet.com.tr/bankalara-siber-saldiri-40031667> (Erişim: 19.01.2018), <http://t24.com.tr/yazarlar/fusun-sarp-nebil/swift-saldirisi-3-turk-bankasinda-yasanmis-bddk-bankalari-uyardi,16136> (Erişim: 19.01.2018), <http://www.haber7.com/internet/haber/1220570-turkiyede-dev-bankaya-siber-saldiri> (Erişim: 19.01.2018)

23 ÇARKACIOĞLU, s.12-13

24 ÇARKACIOĞLU, s. 18; BOZKURT YÜKSEL, s.200

25 1- Paribu.com, 2- Btcturk.com, 3- Koinim.com, 4- Digilira.com (Toplam hacimler dikkate alınmıştır) Ek olarak; Digilira.com diğer değişim borsalarından farklıdır. Bu fark, satın alınan Bitcoinlerin yine kullanıcıların kendi cüzdanlarında tutuluyor olmasıdır. Oysaki diğer borsalarda satın aldığınız Bitcoinler bu aracı şirketlerin soğuk depolarında tutulmakta ve kontrol sizde olmasına karşın, Bitcoin'leriniz aracı şirketlerin etki alanında olmaktadır. Dolayısıyla bu husus ciddi bir güvenlik problemi oluşturmaktadır.

26 ÇARKACIOĞLU, s.18

Bitcoin tasarlanırken 21 milyonluk arz adediyle enflasyon riskine karşı önlemler alınmış olmasına rağmen, deflasyonist²⁷ yapıya sahip olabileme ihtimaline karşın eleştirilmektedir²⁸. Bitcoin'in sınırlı arzı ve beraberinde talebin karşılanamaması ile değerinin aşırı artma riski, deflasyona yol açabilecektir. Deflasyona yol açma ihtimalinde; Bitcoin ile satın alınabilen malların fiyatı düşecek ve Bitcoin kullanıcıları harcama eğilimlerinden ziyade biriktirme yolunu tercih edeceklerdir. Ancak, tüketicideki biriktirme eğiliminin üreticide de olduğu²⁹ ve Bitcoin kabul eden yerlerin Bitcoin dışındaki başka para birimlerini de kabul ettiği³⁰ gerekçeleriyle deflasyonist bakış açısına katılmayan görüşler de bulunmaktadır.

3. Bitcoin ve Kriptoparaların Hukuki Boyutu

Bitcoin'in ilk geliştirildiği yıllar ağırlıklı olmak üzere kriptografi temelli teknolojisi sayesinde sağladığı anonimlik ile birçok suça finansal yönden aracılık yaptığına ilişkin iddialar bulunmaktadır. Bitcoin'in bir dönem günahların para birimi olarak anılmasında deep web³¹ (*derin ağ, darknet*) olarak adlandırılan internet ağında uyuşturucu, silah satışı, kiralık katil, çocuk pornografisi gibi konularda bir değişim aracı olması etkili olmuştur.

Amerika Birleşik Devletleri'nde, Silk Road (*İpek Yolu*) adında derin ağda yer alan bir e-ticaret sitesinde uyuşturucu satışı yapıp Bitcoin ile ödeme alınmaktaydı. Ekim 2013'te ABD kolluk birimleri tarafından Silk Road internet sitesi erişime engellenince³² Bitcoin'in değerinde kısa süreli düşüş yaşanmıştır³³. Şubat 2015'te Silk Road adlı internet sitesinin kurucusu uyuşturucu satışı suçlamalarıyla müebbet hapis cezasına çarptırılmıştır³⁴.

İngiltere kaynaklı İnternet İzleme Vakfı'na göre Bitcoin'in çocuk pornografisi satın almada bir araç olarak kullanıldığı ileri sürülmüştür³⁵.

Fidye virüsü olarak adlandırılan ve dünya genelinde milyonlarca kişi ve kurum bilgisayarına bulaşarak dosyaları şifreleyen ve şifrelerin çözülüp bilgisayarların çalışır hale getirilmesi için 300 dolar karşılığı Bitcoin talep eden bir zararlı yazılım gündeme gelmiştir³⁶. Bitcoin ile fidye isteyen bu zararlı yazılımdan Türkiye de dahil 99 ülke etkilenmiştir³⁷.

Türk mevzuat sisteminde Bitcoin'e ilişkin herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Bir takım vergisel yükümlülüklerin getirileceğine ilişkin iddialar³⁸ olmasına karşın, son

27 Deflasyon en kısa tanımıyla fiyatlar genel düzeyinde sürekli düşüş halidir. (http://www.mahfiyegilmez.com/2012/11/ekonomik-krizleri-anlama-rehberi_15.html - **Erişim:** 21.01.2018)

28 **ÇARKACIOĞLU**, s.64; **BOZKURT YÜKSEL**, s.202-203

29 **ÇARKACIOĞLU**, s.64

30 **BOZKURT YÜKSEL**, s.203

31 **Deep Web**, arama motorlarında listelenmeyen, standart web tarayıcılarla erişilemeyen internet sitelerine verilen genel bir isimdir. (<https://deepwebtr.info/deep-web-nedir/> **Erişim:** 21.01.2018)

32 <https://www.forbes.com/sites/andygreenberg/2013/10/25/fbi-says-its-seized-20-million-in-bitcoins-from-ross-ulbricht-alleged-owner-of-silk-road/> (**Erişim:** 21.01.2018)

33 <https://www.wired.com/2013/10/bitcoin-market-drops-600-million-on-silk-road-bust/> (**Erişim:** 21.01.2018)

34 <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-31134938> (**Erişim:** 21.01.2018)

35 <https://www.bloomberg.com/news/articles/2014-10-09/bitcoin-payments-by-pedophiles-frustrate-child-porn-fight> (**Erişim:** 21.01.2018)

36 <http://www.bbc.com/turkce/haberler-39906717> - <http://www.bbc.com/turkce/39899848> (**Erişim:** 21.01.2018)

37 <http://www.bbc.com/turkce/haberler-39906717> - <http://www.bbc.com/turkce/39899848> (**Erişim:** 21.01.2018)

38 <https://www.ntv.com.tr/teknoloji/bitcoine-vergi-geliyor-maliye-spk-ve-mb-kripto-paralari->

olarak yasal düzenlemenin yapılmayacağına ilişkin açıklamalar³⁹ yapılmıştır. Türkiye’de yasal düzenlemenin mevcut olmayışı dolayısıyla Bitcoin kullanımının suç teşkil edip etmediği noktasında ceza hukuku anlamında tartışmalar yapılmaktadır. Türkiye bir hukuk devleti olmakla birlikte suçta ve cezada kanunilik ilkeleri gereğince, *kanunla yasaklanmayan ve yaptırımı gösterilmeyen bir eylem veya faaliyetin icrası engellenemez ve yaptırıma da tabi tutulamaz.* (ŞEN). Bu görüşün dayanağı Anayasa⁴⁰’da; devletin temel ilkelerinin düzenlendiği 2. Madde ile temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlandırılabilmesine ilişkin 13. Madde ve suçta ve cezada kanunilik ilkelerine ilişkin düzenlemenin yer aldığı 38. Maddedir. Anayasal ilkeler doğrultusunda Bitcoin ve kriptoparaların kullanımının suç veya yaptırım gerektirir nitelikte olmadığı sonucuna varmamız mümkün iken, yasal düzenlemelerin mevcut olmaması kötü niyetli kişiler tarafından farklı amaçlarla kullanılabilir.

Anonim kimliği ve denetimden uzak adem-i merkeziyetçi yapısıyla Bitcoin, suç gelirlerinin (*kara para*⁴¹) aklanmasına yönelik olarak kullanılabilir. Nitekim Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) tarafından, geniş anonimlik imkânı sunan ve kimliğini belli etmeyen internet bankacılığı ve elektronik paranın⁴² aklama faaliyetlerinde kullanılan yöntemlerden olduğu belirtilmiştir⁴³.

Bitcoin ve kriptoparaların suça aracı olması/olabilmesi hususlarına ilişkin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu⁴⁴ (TCK), 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun⁴⁵ ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun⁴⁶ gündeme gelecektir. Nitekim 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun m. 2/c’de “fon” şu şekilde tanımlanmıştır;

“Para veya değeri para ile temsil edilebilen taşınır veya taşınmaz, maddi veya gayri maddi her türlü mal, hak, alacak ile bunları temsil eden her türlü belgeyi...”

İlgili kanunda yer alan fon tanımına Bitcoin ve diğer kriptoparaların da dâhil olduğu açıktır. Dolayısıyla bu araçlar (bitcoin ve kriptoparalar) kullanılarak *“bir teröriste ve terör örgütüne fon sağlamak veya toplamak”* aynı kanun uyarınca terörizmin finansmanı suçunu meydana getirecektir.

Suçtan kaynaklanan mal varlığı değerini (kara para) aklamaya yönelik olarak Bitcoin ve diğer kriptoparaları kullanan kişi veya kişiler hakkında da TCK m. 282’de düzenlenen *“Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama”* suçu gündeme gelecektir.

---

inceliyor,riHhA6CgEUqJgGXs7RWlgA (Erişim: 21.01.2018)

39 <http://aa.com.tr/tr/politika/ekonomi-bakani-zyebekciden-bitcoin-aciklamasi/1018941> (Erişim: 21.01.2018)

40 RG., K.N. 2709, K.T. 7.11.1982

41 Suç geliri, yasaların suç saydığı fiillerden elde edilen her türlü ekonomik menfaat ve değer olarak ifade edilebilir. Sözlük anlamıyla “yasa dışı yollardan sağlanan kazanç” olarak tanımlanan suç geliri, kirliliği gibi terimlerle de anılmaktadır. Uluslararası literatürde ise bu kapsamda “suç geliri” (proceeds of crime), “kirliliği para” (dirty money), “karapara” (black money) veya “suç parası” (criminal fund) terimleri kullanılmaktadır. (<http://www.masak.gov.tr/tr/content/aklama-sucu/57> Erişim: 21.01.2018)

42 Bir sonraki bölümde Türk Hukuku anlamında Bitcoin’in elektronik para unsurlarını taşımadığı belirtilecektir. Ancak MASAK içeriğinde anonimlik sağlayan kimliği belli etmeyen elektronik paralar ifadesiyle Bitcoin ve diğer kriptoparaların anlaşılması gerektiği kanaatindeyiz.

43 <http://www.masak.gov.tr/tr/content/aklama-yontemleri/59> (Erişim: 21.01.2018)

44 RG., T. 2/10/2004, S. 25611, K.T. 26/9/2004

45 RG., T. 18/10/2006, S. 26323, K.T. 11/10/2006

46 RG., T. 16/2/2013, S. 28561, K.T. 7/2/2013

Bitcoin ve kriptoparalar, 571.884.020.766⁴⁷ dolar toplam, 22.829.598.399⁴⁸ dolar 24 saatlik hacmi dolayısıyla ciddi bir yatırım aracı haline gelmiştir. Dolayısıyla bir gelir unsuru haline gelmesi vergi hukukunu da ilgilendirmektedir. Vergi hukuku açısından Bitcoin ve kriptoparalar değerlendirildiğinde herhangi bir yasal düzenleme bulunmadığından vergilendirmenin yapılması hukuken mümkün değildir. Vergide kanunilik ve belirlilik ilkeleri gereğince kişilerin mülkiyet haklarında bir sınırlandırma anlamına gelen verginin kanunlar ile konulması gerekmektedir⁴⁹. Nitekim vergi hukukunun temel ilkelerinden olan kıyas yasağı ve belirlilik ilkesi demokratik hukuk devletlerinin bir gereği olup, vergilendirmede keyfiliğin önlenmesi amacını gütmektedir⁵⁰. Ek olarak, hukuk devletlerinde hukuki güvenlik ilkesinin zarar görmemesi dolayısıyla vergilerin geriye yürümezliği söz konusudur. Dolayısıyla olası vergisel düzenlemede, Bitcoin'e ilişkin kanunda tanımlama yapılmalı ve geriye yürümezlik ilkeleri gözetilerek, bireylerin mülkiyet haklarının sınırları korunmalıdır.

Bitcoin, sanılanın aksine -Türk hukuk sistemi anlamında- elektronik para değildir. Elektronik para, 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun⁵¹'un 3/ç maddesinde şu şekilde tanımlanmıştır;

“Elektronik para ihraç eden kuruluş tarafından kabul edilen fon karşılığı ihraç edilen, elektronik olarak saklanan, bu Kanunda tanımlanan ödeme işlemlerini gerçekleştirmek için kullanılan ve elektronik para ihraç eden kuruluş dışındaki gerçek ve tüzel kişiler tarafından da ödeme aracı olarak kabul edilen parasal değer”

Kanundaki elektronik para tanımından hareketle, Bitcoin ve kriptoparaların kanuni anlamda elektronik para unsurlarını taşımadığından hareketle elektronik para olarak adlandırılması mümkün değildir.

Sonuç olarak, yukarıda izah edildiği üzere Bitcoin, Türk mevzuatının hiçbir alanında düzenlenmemektedir. Dolayısıyla mevzuatta kendine yer bulamayan Bitcoin ve kriptoparalar, ceza hukuku anlamında bir suç veya yaptırım teşkil etmemekle birlikte vergilendirilmesi de mümkün görünmemektedir.

4. Değerlendirme

Bitcoin ve kriptoparalar, giderek artan kullanım oranları⁵² ve sahip olduğu teknolojisi dolayısıyla başlangıçtaki kötü itibarından (*günahların para birimi*) kurtulmakta ve geleneksel bankacılık sistemine alternatif görülmektedir. Nitekim kriptoparaların sahip olduğu teknolojileri (blockchain) dolayısıyla bankalar tarafından kullanılmaya başlandı⁵³, TÜBİTAK vasıtasıyla blockchain teknolojik araştırma laboratuvarı kurulduğu⁵⁴ günümüz döneminde hukuki düzenlemelerin bu gelişmeleri takip etmesi gerekmektedir. Kriptoparalar, devletler

47 <https://coinmarketcap.com/> (Erişim: 21.01.2018)

48 <https://coinmarketcap.com/> (Erişim: 21.01.2018)

49 ERKİN, s.238

50 ERKİN, s. 241-242

51 RG., T. 27.06.2013, S. 28690, K.T. 20.06.2013,

52 <http://www.businessht.com.tr/piyasalar/haber/1750674-btcturk-genel-muduru-bitcoin-miktari-21-milyon-adette-sabitlenecek> (Erişim: 22.01.2018)

53 <https://webrazzi.com/2017/04/27/akbank-blockchain/> (Erişim: 21.01.2018)

54 <http://blokzincir.bilgem.tubitak.gov.tr/> (Erişim: 21.01.2018)

---

tarafından ekonomik gelişme anlamında bir fırsat olarak görülmeli, teknolojik çalışmaların yanında bireylerin haklarının koruma altına alınmasına ilişkin hukuki düzenlemeler yapılmalıdır.

Bitcoin ve kriptoparalara ilişkin yasal düzenlemelerin mevcut olmaması ve şimdilik istismara uygun teknolojik altyapıları itibarıyla kötü niyetli kullanımların önünün kesilmesi ve yaptırıma tabi tutulması gerekmektedir. Artan hacmi ile yatırım aracı olarak görülen Bitcoin ve kriptoparalar yasal olarak düzenlenerek, hem bireylerin hem de kamunun hukuku gözetilmelidir. Bitcoin ve kriptopara alım-satım yapan şirketler, kanunlarla denetim altına alınarak standartlar getirilmeli, gerektiği takdirde bu şirketler vasıtasıyla elde edilen gelirler vergilendirilmelidir. Denetime tabi şirketler dışında kriptopara alım-satımları yaptırıma tabi tutulmalı ve bireylerin dolayısıyla kamunun hukuki güvenliği sağlanmalıdır. Böylelikle güven ortamı tesis edilerek haklar ve hürriyetler güvence altına alınmış olacaktır.

KAYNAKÇA

BIRCH David, *Kimlik: Yeni Para*, Bankalar Arası Kart Merkezi Yay., İstanbul, 2016

BOZKURT YÜKSEL A. Ebru; *Elektronik Para, Sanal Para, Bitcoin Ve Linden Doları'na Hukuki Bir Bakış*, İÜHF C. LXXIII, S. 2, 186 s. 173-220, 2015

ÇARKACIOĞLU Abdurrahman; *Kripto-Para Bitcoin*, Sermaye Piyasası Kurulu Araştırma Dairesi, Araştırma Raporu; Aralık 2016, <http://www.spk.gov.tr/SiteApps/Yayin/YayinGoster/1130> (Erişim: 22.01.2018)

DÜLGER, Murat Volkan; *Dijital Çağda Dijital Ödeme Aracı: Bitcoin ve Dijital Para*, H+ Dergi, S. 4, s. 4-9, 2017

ERKİN Gözde; *Vergilendirme Yetkisinin Tabi Olduğu Anayasal İlkeler (Hakemli)*; Ankara Barosu Dergisi, S. 2012/3, s.235-249, 2012

NAKAMOTO Satoshi; *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*; <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf> (Erişim: 22.01.2018)

ŞEN Ersan, *Bitcoin: Elektronik Para*, 2014, <http://www.haber7.com/yazarlar/prof-dr-ersan-sen/1120849-bitcoin-elektronik-para> (Erişim: 22.01.2018);

USTA Ahmet, **DOĞANTEKİN** Serkan; *Blockchain 101*, Bankalar Arası Kart Merkezi Yay., İstanbul, 2017